

ARZU KAZIMQIZI NEHRƏMLİ

KONSERT

(hekayə)

Bir səhər oyandıq ki, klub önü, məktəblərin qabağı, stadionun çıxışı, məişət evinin girişi, küçələrin, döngələrin başı, yer-göy, ərş-ürş afişadır. Unudulmaz, dünya şöhrətli, qüdrətli sənətkarımız Rəşid Behbudov bütün işin-gücün atıb, Almaniya-yə "Sən kəs", Polşaya "Sən sus", Britaniyaya "Sən bas", Amerikaya "Otkaz", Nehrəmə "Zakaz" edib, bəs əli qabarlı, könlü qubarlı, ayağı daşlı, başı sa-vaşlı, çiyi yüklü, əsilli-köklü zəhmətkeşlərə konsert verib könüllərini ələ almağa gəlir. O vaxtlar belə çəkiddən ağır, vəzniddən qiymətli, təntənəli konsertlər bizimçün nübar deyildi. Ən azı ayda bir dəfə adlı-sanlı, şanlı-şöhrətli sənətkarlarla kənd camaatının görüşləri keçirilirdi.

Hamının kefi kök idi. Hətta qonşumuz bir az söz gec çatan özü qocalan, ağı, təxəyyülü uşağın-ki qədər sadə, cavan qalan Əli də bu hadisənin təsirinə düşərək: "Eheey, Bakı əziz şəhər" - yox belə demədi - "Eheey, camaat, çal-çağır, vur çat-lasın olacaq" - deyirdi. Hətta evinin yaxınlığındakı musiqi məktəbinin qarşısında olan afişanı da qopardıb vurmuşdu daxmasının divarına. Kimin nə ixtiyarı var idi ki, Əlinin sözünün qabağına söz deyər. Qabağından yeyən kişi deyildi haaa... Bax-mazdı adamına-zadına, sözə gücü çatmasaydı da (əslində onu da hamıdan təsirli deyib adamın yed-di qatından keçirdirdi) ən azından kənd yeri ətraf-dakı daş-kəssəyi yağdırardı sənənin tərənə. Daha indiki kimi sosial şəbəkədə elan ver, kim nə istə-yir ağzına gələn deyib, yəni kimin çatır ərki, yaz-sın ağzına gələn təbriki deyildi. O dövrün Əli ki-

mi sosial şəbəkələri, pardon kişiləri bir saatın içində sözü ötkəm, yumruğu möhkəm kişilər kən-di xəbərdar edib ayağa qaldırırdı.

Konsertə hələ üç gün qalmışdı. Yuxumuz ərşə çəkilmişdi. Birinci dəfə idi sənətkarla cəpcanlı görüşəcəkdik. Tələsən həyəcanlı ürəklər bu üç günün üç ilə bərabər olacağını anlamırdı. Onda da indiki kimi deyildi ee... Gözünü yum, aç, il gəlsin keçsin. Bir günümüz indinin bir ilinə bərabər idi. Bir günə bu zamanın bir illik işlərini yekunlaşdır-maq olurdu. Yəni təsəvvür edin, bu gün elanını gördüyünüz sənətkarı üç ildən sonra görəcəksiniz, nətəridi? Nə isə... Konsert açıq havada, kəndimi-zin min-iki min nəfərlik böyük açıq örtülü zalla-rından ibarət olan möhtəşəm klubunda deyil, mey-dançada olacaqdı, hamıya sənətkarı görmək qis-mət olsun deyər. Daha söhbət indiki kimi sənəti karlardan, korlardan deyil, əsl sənətkarlardan ge-dir: ələkdən ələnmiş, xəlbirdən aranmış, dünyada sözünü deyib, indi də Nehrəmdə söz deməyə gəl-mişlərdən. Qılınc çəkib, qan töküüb, ad qazanıb - eeh bu da "Dədə Qorqud"dandır, mənəm deyil. İndiki kimi bir il qabaqdan marşrutlara yapışdırıl-mış "Gəlin ha, gəlməsəz, zəlil qalıb qan qusasız" hər-bə-zorbalı, qarğışlı afişalarla, sənəti sadə, daha doğrusu olmayan, mürəkkəb adı, titulu ilə afişala-ra sığmayanlardan deyil, bir dəfə dədə-babasının adı ilə kimliyi məlum olanlardan, unudulmayan sənət zəhmətkeşlərindən gedir. Vaxta, saata, za-mana, zədə da fikir verən yox idi, hamı bilirdi ki, filan günü konsertdi, qurtardı getdi. Səhərin gözü

açılar-açılmaz yuxusunu qatan, diksinib qalxan, yarımçıq oyanan, gözün ovxalayan, tikəsin udan, şirin çayın içən, dürməyin yolda yeyən, ütüsüz köynək geyinən və s. - hamının ağlında bir şey olurdu: şənliyin baş tutacağı ünvana tələsmək.

Üç ilə bərabər üç günümüzü ilin axırına qatıb yola salmışdıq. Elə bilirdim hamıdan qabaq stadionu çatan mən olacam. Amma belə deyildi, gəlib gördüm ki, məmə deyəndən pəpə yeyənə hamı öz yerini alıb, stadion ağzına qədər doludur. Kənddə də bu qədər adam olar? Bəzi üzlərə baxanda elə bilirdin ki, üç gündür burada gecələyən var. Qabaq sıraların birində özümə yer gəzərkən (məne nə var, oturacaqda yer olmasaydı, yerdə oturacaq, və ya ayaq üstə duracaqdım.) birdən bir səs eşitdim:

-A bala, a gədə, a Kamil, bu İrəşid harada qaldı, bə niyə gəlib çıxmır?

-Gəlir, Fatma nənə, yoldadır, bir stəkan çay içib gəlir.

Fatma nənə kəndin ən yaşlı sakinlərindən biri, yüzə yaxın yaşı, yüzdən çox oğul-uşağı, nəvə-nəticəsi var idi. Yaşına baxmayaraq bu arvadda həyat eşqi gün-gündən çoxub qaynamaqda davam edirdi. Adam ona baxanda özünün iki yüz yaş yaşayacağını düşünürdü.

-A bala, a qızım, o uşağı niyə çıxırdırsan, apar evdə dincəlt, İrəşid gələndə gələrsən də.

Fatma nənə bu sözləri üzünü qucağında uşağı korluq verən cavan bir gəlinə tutaraq deyirdi və o bilmirdi ki, bu gəlin onun nəvəsinin gəlini, qucağındakı qırx günlük uşaq isə adını zorla alıb verdikləri balaca Fatmadır. O yaşa qədər adını heç kəsə vermək istəməmişdi ki, düşər-düşməzi olar, ölərəm. Bu dəfə birtəhər edib saqqızını oğurlamışdılar, bu da ki, Allaha şükür, düşərli olmuşdu. Fatma nənə bir az da cavanlaşıb dirçəlmişdi, yetənə yetirdi, yetməyəndə də bir daş atırdı. Düzdür, uşağı tanımasa da, (neynəsin axı, artıq o uşaq onun yeddi arxa dönənə çevrilmişdi, bu qohumluq əlaqəsini mən yaşda gənc biri düşünəndə də beyni qarışırdı) deyəsən, qan çəkmişdi. Rəşid Behbudovun bəxtəvərçiliyinə, şansına bax gör necə maraqlı tamaşaçıları ilə görüşə gəlmiş. Fatma nənə yenə də əl-qolunu ölçə-ölçə kiməsə nəyisə irad tutmuş kimi hərəkət edərkən birdən ortaya böyük bir çaxnaşma düşdü. Açığı elə bildim ortalığı Fatma nənə qatdı, amma elə deyildi, artıq əfsanə-

vi sənətkar bir addımlığımızda, gözümüzün önündə idi. Özü də bir kəndin adamlarının sayı qədər adamla, yəni öz kollektivi ilə.

Konserti gözəl bir əsəri ilə açan sənətkar bilmirəm gözü qəflətən Fatma nənəyə sataşdı nə oldusa birdən mahnının ortasında həyəcanla: "Allah nənələrimizə can sağlığı versin" - deyib ucadan səsləndi. Bu sözü hamıdan çox Fatma nənə eşitdi. Arvad bir az da cavanlaşıb dirçələrək sənətkarı cavabsız qoymayıb: "Bu canım sənə qurban" - deyib, sənətkarın səsinə səs verdi. Təsəvvür edin bu söz Fatma nənəni necə tutdusa, adını bir kimsəyə, hətta yüz yaşına qədər canını Əzrayıla belə qiyməyən adam canını sənətkara qurban verdi. Fatma nənədi də, Allah bilir, bəlkə də təsirə düşüb sözləşməsi demişdi.

Sənətkar və kollektivi o qədər həyəcanlıydı, o qədər sevinirdi ki, tamaşaçıları ilə dərin, səmimi ünsiyyətdən, deyərdin ki, bəlkə də özünü hansısa bir imperiyanın Nehrəm adlı paytaxtında - aparıcı bir məkanında hiss edir. Konsertə ən çox rəng qatan Əli oldu. Nə bir təşkilatçı, nə bir mühafizəçi Əliyə qarşı çıxma bilmədi. Başlayandan qurtarana çal-çağırı, vur-çatlasını ilə sənətkardan çox Əli zəhmət çəkdi. Konsertin qızğın vaxtında birdən növbə çatdı "Zübeydə" mahnısına. Açığı, mənim o vaxtı Zübeydə adından xoşum gəlmirdi. Bəlkə də, qısqanırdım, istəyirdim ki, təkcə "Arzu" adında mahnı olsun, oxusunlar. O zamanlar da adlarla bağlı çox az mahnılar var idi. Bilərəkdən də ki, adım "Ay mənim Arzu qızım" adlı mahnısından götürülüb, bu həm mənə sevindirir, həm də başqa adla bağlı mahnılara qarşı qısqanclıq yaradırdı. Özü də hər kəs mənə "ay mənim Arzu qızım" deyərək çağıraraq alışırdı. Tək Arzu deyəndə qəbul edə bilmirdim, inciyirdim, əzizlənmənin çoxaltma dərəcəsi azalardı, yad, ögey münasibət bəsləyirdim, doğmalığ itirdi gözümdə. Öz aramızdı, mahnı da mahnıydı da. Bu qədər illər ötməsinə baxmayaraq inidiyədək ürəklərə necə yol tapmışsa, bundan sonra da tapa-tapa gedəcək.

Rəşid Behbudov "Zübeydə" mahnısına başlayar-başlamaz sanki sındığını hiss etmişdi. Öz-özümə düşünürdüm: "Buna bax eee, Zübeydədən tutub ötürür ki, ötürür", sözlərinin də mənə aidliyi yox, alagöz Zübeydə, mənim rəngim sapsarı, gözlərim də nə aladır, nə qara. Bilmirəm çönmüş sifətim sənətkara nə təhər təsir etmişdisə,

əlbəttə ki, o belə şeyləri hamıdan yaxşı görüb hiss edirdi, axı sənətkarlar gündə minlərlə belə tamaşaçı sifəti ilə üzləşirlər, insan psixologiyasını psixoloqlardan yaxşı duyub hiss edirlər. O ki qala üzü üzlər görmüş, milyonların tanıdığı olasan.

Sənətkar Zübeydə deyə-deyə mənə yaxınlaşdı. Əvvəl ora-buramı dümsüklədi, yanağımı, qulağımı dartışdırdı, bu hərəkətləri elə-belə etmirdi, siz də gördünüz ki, o, küsdüyümü hiss etmişdi. Sonra bir əlində mikrofon, o biri əlinə isə iki hörüyümdən birini dolayaraq mənə yaxşıca dərs verdiyini ortaya qoydu. İnanın, mahnı bir az da gec qurtarsaydı, bu saçıyolduda biabircasına məğlub olacaq, saçımın biri qopub sənətkarın əlində qalacaqdı. Sonda sevincdən parlayıb yaşarmış gözlərimin işığından qalibiyətini qeyd edirmiş kimi əyilib bir "Zübeydə" mahnısına görə rəngindən narazı olduğum alınma tökülmüş sarı tellərimdən öpdü. Bu öpüş sanki bir uşaq ömrünün müqəddəs xeyir-duası, bir uşaq könlünün ələ alınmasına, barışıqına verilən mükafat idi. Mahnı gur alqışlarla başladığı kimi qurtarar-qurtarmaz barışıqın sülh göyərçinlərinin qanadlandığı bir anda məni öz övladları qədər sevən ən əziz müəllimlərimdən biri, dili qurusun demirəm, çünki o dil müəllim dilidir, mənə elmin sirlərinin açarını vermiş, adam eləyən, ortaya çıxaran müəllim dili, bu ən böyük günah olardı, müəllim birdən qayıdıb nə desə yaxşıdır: "Bu qədər alagöz, qaragöz Zübeydələr qalib kənarında, sənətkar bu sarı şeytanda nə görüb". Bu sözdən sonra elə bil tərəmdə ildırım çaxdı, yer-göy qovuşdu, konserti nə vaxt sona çatdığını hələ indi də yadıma sala bilmirəm. Əvvəl ətrafıma baxdım, doğurdan da ətrafım, yanı-m-yörəm alagöz gözəllərlə dolu idi. Elə bildim hamı Rəşid Behbudovun təriflədiyini Zübeydədir, təkcə məndən başqa. Yaxşı, müəllim, bir də sənənin dərslərini oxumayacam deyib gözü mü açdım ki, stalovamızdayam. Təbii ki, baş verən bu ədalətsizliyin narazılığını arxam-dayağım, keçər sözüm, baş ucalığı atama çatdırmaq üçün. Həm də bilirdim ki, belə görüşlərin sonunda yeyib-içmək mərasimi atamın sahib olduğu beş-on otaqdan ibarət, vaxtilə xan evi olmuş, Xanlıqların süqutundan sonra, xanlığın yerə qoya bilməyən, "Kazım xan"ın şəxsi mülkünə çevrilmiş, yaşıl geniş bağı-bağçası olan indiki saysız-hesabsız restoranlardan geri qalmayan stalovamızda olurdu. Rəşid Behbudovdan qabaq qaçıb gəlmişdim ki, bir-

dən ola bilsin ki, atama səhv məlumat verərlər, həqiqəti ancaq olduğu kimi özüm doğru-dürüst çatdırı bilərdim yazıq xəbərsiz "Kazım xan" a.

-Ataaaaaaa, müəllim qoymadı Rəşid Behbudov məni öpsün.

-Öpmədi?

-Axıra qədər yox.

-Yaxşı, mən müəllimini tapım, onunla müəllim dilində danışaram.

-İndi Rəşid Behbudov gələcək, onunla danış, onun dilində.

Atam bu sözü elə-belə demirdi. İşilə əlaqədar bütün peşə, ixtisas, sənət dillərini hamıdan yaxşı, mükəmməl bilirdi. Bütün günü, bəzən sutkanın iyirmi dörd saatını bu dillərdə danışmaqla işini yola verərdi: müəllimlə müəllim, sənətkarla sənət, fəhlə ilə fəhlə, alverçi ilə alverçi, həkimlə həkim, usta ilə usta, avara ilə avara, piyaniska ilə piyaniska, ən əsası isə mənimlə mən dilində. Elə ən çətin dili də mən idim. Atam:

-İndi sən qaç evimizə, burda durma, yekəlmisən, qoy Rəşid gəlsin məsələyə aydınlıq gətirərik.

-Yox, mən özüm gətirəcəyəm aydınlığı.

Atam fikrə getmişdi. Yəqin düşünürmüş ki, müəllimin sözü ilə Rəşid uşağa qarşı belə etinasız olsun. Uşaq da uşaq ola, başdan-ayağa şər-böhtan. "Mənə bolluca səbir lazımdır, işin məğzini bilib öyrənmək üçün".

Axşama qədər gözlədik. Çox təəssüf ki, mərasimin sonluğu "stalova"ımızda olmadı. Çox pərt olmuşdum. Sözü təsiri altında sarı şeytanın tərəsi tüstüləyirdi.

Müəlliminin sözü ürəyimdə nə təhər yer eləmişdisə çıxıb getmək bilmirdi ki, bilmirdi. Mən yekəldikcə söz də mənə bərabər yekəlirdi. Heç öyrətdiyi elmi, verdiyi dərsləri belə yığıb-yığışdırmamışdım. Zübeydə adı bir yana qalsın, Zübeydələrdən də zəhləm getmişdi. Barışa bilmədiyim bu təsirli hadisəni küsülü-küsülü gətirib sarı gəlin olmaq üçün yol gəldiyim gül açan işıqlı günümə qədər çıxarmışdım. Alagöz Zübeydə olmaya biləcəyimi, lakin alagöz bir oğlanın ola biləcəyimi anlamışdım. Düzdür, bunu qəsdən eləməmişdim, amma nəyə deyirsiz and içim, alagöz, şirinsöz Zübeydə ola bilməsəm də, qəşəng, siz bəyənən sarı gəlin olub, qəsdən alagöz, şirinsöz Zübeydənin anası oldum. İnanmırsınız, gedin kimdən soruşursunuz soruşun.